

EITEM 6 – CWESTIYNAU

Cwestiynau gan Aelodau Etholedig

(1) Cwestiwn Y Cynghorydd Dawn Lynne Jones

Rwy'n ymwybodol fod adolygiad llawn wedi ei gychwyn ar wasanaethau Derwen nôl yn 2024 oherwydd pryderon am y nifer cynyddol o blant yn aros am fynediad neu am wasanaeth Derwen. Tybed a all yr aelod cabinet roi diweddariad ar ganlyniadau'r adolygiad erbyn hyn, ac yn wir, ar sefyllfa Derwen.

Ateb – Aelod Cabinet yr Adran Blant a Cefnogi Teuluoedd, Y Cynghorydd Menna Trenholme

Fe wnaethpwyd penderfyniad i gynnal adolygiad o Wasanaeth Derwen yn y Bwrdd Rheoli ar 7fed o Dachwedd 2024. Gan ei fod yn Fwrdd Rheoli ar y cyd gydag Ynys Môn, a bod y Bwrdd Iechyd yn ran integredig o'r gwasanaethau yn y naill awdurdod lleol a'r llall, mae'r adolygiad yn cyd-redeg ar draws y ddwy sir.

Yn dilyn y penderfyniad i gynnal yr adolygiad, fe wnaethpwyd cais am arian rhanbarthol er mwyn comisiynu cymorth allanol i arwain arno. Llwyddwyd i ddenu arian ar gyfer y pwrpas a dilynwyd proses o dendro ar gyfer comisiynu'r gwaith. Penodwyd ymgynghorydd allanol ddiwedd Chwefror 2025 gyda rhaglen waith i redeg o fis Mai tan Mis Medi 2025. Am resymau tu hwnt i reolaeth y ddau wasanaeth, mae'r rhaglen waith wedi llithro a bellach disgwylir i'r adolygiad fod wedi ei gwblhau erbyn diwedd Rhagfyr 2025.

Mae sgôp yr adolygiad yn cynnwys ystyried y meini prawf mynediad presennol, dadansoddi trefniadau presennol y gwasanaeth, deall anghenion plant a'u rhieni, deall disgyliadau rhanddeiliaid ac ystyriaeth i ddyluniad y gwasanaeth i'r dyfodol.

Fe gyflwynir yr adroddiad terfynol i'r Bwrdd rheoli yn y lle cyntaf a bydd y gwaith yn cael ei gynnwys ar raglen y Pwyllgor Craffu Gofal.

Dylid nod yn ogystal bod gwaith ymchwil mewnol yn mynd rhagddo i edrych ar dueddiadau poblogaeth Gwynedd, yn cynnwys nifer y genedigaethau, poblogaeth presennol plant, yn ogystal â nifer y plant anabl a niwroamrywiol. Pwrpas y gwaith hwn fydd canfod a yw nifer y plant a phobl ifanc anabl yn cynyddu, hyd yn oed wrth i nifer y genedigaethau yng Ngwynedd leihau ers 2012, a deall y rhesymau am hyn.

Bydd y gwaith hefyd yn ystyried gallu'r gwasanaethau cymdeithasol a'r Adran Addysg (Anghenion Dysgu Ychwanegol) i ddiwallu'r anghenion dros yr ugain mlynedd nesaf. Bydd y gwaith yn dilyn patrwm adroddiad [Llechen Lân](#) ar wasanaethau cymdeithasol pobl hŷn i'r dyfodol a gyhoeddwyd yn hydref 2024.

(2) Cwestiwn Y Cynghorydd Rhys Tudur

O ystyried fod y Cyngor yn ystod y flwyddyn hon wedi rhoi heibio'r drefn o rifo ardaloedd ar ffurflen geisiadau i fod ar y rhestr aros ac ein bod o ganlyniad wedi colli data pwysig, i ba raddau y gwnaed ymgynghoriadau, asesiadau effaith, hysbysiadau i gynghorwyr ac adroddiadau cyhoeddus i gyfiawnhau'r penderfyniad fel ei fod yn un tryloyw, cytbwys a democrataidd?

Ateb – Aelod Cabinet Tai ac Eiddo, Y Cynghorydd Paul Rowlinson

Hoffwn eich cyfeirio at yr atebion a roddais i'r cwestiynau tebyg a ofynnwyd yng nghyfarfodydd y Cyngor Llawn ym mis Gorffennaf a mis Mawrth pan esboniais nad ydym wedi colli data pwysig o gwbl. Ar yr hen ffurflen gais, gofynnid i ymgeiswyr ar gyfer tai cymdeithasol nodi'r ardaloedd lle yr hoffent fyw, gan eu gosod mewn trefn blaenoriaeth. Gan fod llawer o ymgeiswyr yn llenwi'r ffurflen heb flaenoriaethu'r ardaloedd a chan nad oedd y blaenoriaethu hwn yn cymryd unrhyw ran yn y broses ddyrannu tai, penderfynwyd nad oedd pwrpas parhau i ofyn i bobl flaenoriaethu ardaloedd. Addaswyd y ffurflen gais yn unol â hynny. Mater gweithredol yn unig oedd hyn, nid gwleidyddol, ac ni chafwyd unrhyw effaith ar y cyhoedd heblaw gwneud y broses yn symlach iddynt.

(3) Cwestiwn Y Cynghorydd Gruffydd Williams

Yn dilyn yr adran dai'n derbyn cyngor trwy law Cyfeillion Llyn gan Gomisiynydd yr Iaith yn nodi'r gallu i roi'r Gymraeg fel ystyriaeth polisi gosod ac yn dilyn ceisiadau i godi nifer uchel o dai cymdeithasol mewn ardaloedd cymraeg fel Nefyn yn ddiweddar, pa mor frwd a chyflym y mae'r Cyngor hwn am fod yn rhoi'r Gymraeg fel un o ystyriaethau'r polisi gosod?

Ateb – Aelod Cabinet Tai ac Eiddo, Y Cynghorydd Paul Rowlinson

Mae Polisi Gosod Tai Cyffredin Cyngor Gwynedd a'n Cynllun Gweithredu Tai yn chwarae rhan bwysig yn y frwydr dros gadw'r iaith Gymraeg yn fyw yn ein cymunedau. Mae mewnfudiad gan bobl di-Gymraeg ac allfudiad o bobl Gymraeg ill dau yn bygwth ffyniant y Gymraeg fel iaith gymunedol. Mae pwyslais cryf yn y Polisi Gosod ar gysylltiad lleol yn sicrhau bod y rhan helaeth o'r cartrefi yn cael eu dyrannu i bobl leol.

Ond mae allfudiad o bobl Gymraeg yn fwy o fygythiad o lawer i'r iaith. Mae'n ffaith drist bod dros hanner ohonon ni yma yng Ngwynedd yn methu fforddio prynu tŷ, a mwy na hynny mewn rhai ardaloedd. Mae lefelau rhenti preifat hefyd yn uchel ac felly mae angen tai cymdeithasol i'r rhai sy'n methu prynu neu rentu yn y farchnad. Dwi'n credu yn gryf fod gennym hawl i fyw adref. Mae hynny yn rhywbeth creiddiol i ni. Bydd rhai yn dewis mudo o yma ond ni ddylai neb gael ei orfodi i ymadael oherwydd nad yw'n methu fforddio byw yn ei gynefin. Ac mae dros 4,400 o bobl a theuluoedd (sydd dros 2,200 o geisiadau) ar y rhestr aros.

Felly, fel rydym ni i gyd yn gwybod, mae angen codi mwy o dai cymdeithasol ymhob cwr o Wynedd. Mae'r Cynllun Gweithredu Tai yn gosod nod o godi 700 erbyn 2029, trwy ein partneriaid y cymdeithasau tai, ac rwy'n falch o ddweud ein bod ar drac i gyflawni hynny. Mae'r Polisi Gosod yn rhoi pwyslais cryf (y cryfaf yng Nghymru) ar gysylltiad lleol, a hynny ar ddwy lefel – lefel Gwynedd a'r lefel gymunedol. O ganlyniad, mae 97% o'r cartrefi yn cael eu dyrannu i bobl leol gyda chysylltiad â Gwynedd a 60% i bobl yn yr un gymuned. Mae'r meini prawf yn y polisi yn diogelu unigolion sy'n lleol i Wynedd cyn belled ag sy'n rhesymol bosibl.

Rydych chi'n gywir wrth nodi nad yw'r polisi gosod yn cynnwys yr iaith yn benodol fel un o'r ystyriaethau. Rydych chi'n cyfeirio at gyngor cyfreithiol a gomisiynydd gan Gomisiynydd yr Iaith. Ond, mae angen i'r Cyngor a'i bartneriaid hefyd ddal sylw at faterion

cyfreithiol ehangach ynglŷn a gweithredu ymarferol darpariaeth mewn modd sydd yn cyfarch gofynion a dyletswyddau eraill.

Mae Deddf Tai 1996 yn gosod dyletswydd gyfreithiol ar y Cyngor i roi blaenoriaeth resymol i'r ymgeiswyr mwyaf anghenus ac mae'n diffinio'r rhain. Mae'n rhaid i ni hefyd roi "sylw dyladwy" i ganllawiau Gweinidogion Cymru. Mae un o'r Cyfarwyddyd (3.69) yn caniatáu "sustaining Welsh-speaking communities by giving priority to those in housing need with a local connection to the area." Dyna yn union beth rydym yn ei wneud ac mae'r pwyslais yr ydym yn ei roi ar gysylltiad lleol yn un o'r rhai mwyaf sydd i'w gweld yng Nghymru ac yn mynd mor bell â beth y gellir ei gynnwys.

Mae'r Polisi Gosod yn rhoi'r rhai sy'n gwneud cais am dŷ cymdeithasol mewn bandiau ac wedyn o fewn bob band mae blaenoriaeth yn cael ei roi i'r ymgeiswyr (neu aelodau'r teulu) sydd wedi byw am bum mlynedd neu fwy yn ardal Cyngor Cymuned yr eiddo dan sylw. Golyga hyn bod ymgeisydd sydd â'r un raddfa o angen tai ond hefyd gyda chysylltiad cymunedol yn uwch mewn blaenoriaeth nag ymgeisydd sydd heb y cysylltiad cymunedol. Petai unrhyw flaenoriaeth yn cael ei roi i allu'r ymgeisydd i siarad Cymraeg, byddai'n gorfod cael ei roi ar ôl y blaenoriaethau hyn, sef lefel yr angen, cysylltiad â Gwynedd a chysylltiad cymunedol. Oherwydd hynny, mae'n annhebygol o wneud llawer o wahaniaeth. Mae canran y siaradwyr Cymraeg sy'n byw ar stadau tai cymdeithasol yn uchel. Yn ddiweddar, rydym wedi gofyn i'r cymdeithasau tai wneud arolygon iaith yn eu datblygiadau tai cymdeithasol newydd. Gwelwyd bod 90% o'r preswylwyr hyn yn medru'r Gymraeg, mewn wardiau lle mae canran cyfartalog y siaradwyr yn 76%, sef 14% yn uwch. Mae tai cymdeithasol yn helpu i gryfhau'r iaith trwy ddarparu cartrefi fforddiadwy i bobl leol, y mae canran uchel ohonynt yn medru'r Gymraeg, a'u helpu i aros yn eu cynefin.

Ar ben hyn i gyd, mae nifer o resymau da dros beidio â newid ein polisi presennol.

Mae gennym ni fel Cyngor ddyletswydd i wasanaethu pawb yng Ngwynedd, y lleiafrif di-Gymraeg yn ogystal â'r mwyafrif Cymraeg. Buasai ffafrio siaradwyr Cymraeg yn peryglu dieithrio trigolion sydd wedi byw ar hyd eu hoes yng Ngwynedd ond sydd ddim yn siarad Cymraeg, a thrwy hynny greu 'ail ddosbarth' o drigolion yn seiliedig ar iaith yn unig. Rydym wedi ymgynghori â'n partneriaid y cymdeithasau tai, y sefydliadau sy'n adeiladu a rheoli'r tai. Ac mae'r ateb yn glir: mae pob un yn cefnogi'r polisi fel y mae, polisi sy'n blaenoriaethu pobl Gwynedd ac yn gwrthwynebu'r egwyddor o wahaniaethu ar sail yr iaith y mae'r bobl yn ei siarad. Mae yna berygl y byddai rhai ohonynt yn gwrthod gweithredu mwyach yng Ngwynedd petaem yn gwneud hynny.

Mae angen i'r Cyngor weithredu'r polisi yn deg a chyson a nododd y cyngor cyfreithiol a gawsom y byddai ymarferoldeb ei gyflwyno yn hynod o gymhleth. Yn sicr byddai'n creu anawsterau o ran sut i ddiffinio ac asesu'n wrthrychol gallu iaith yr ymgeiswyr a'u teuluoedd a'i adolygu hyn bob blwyddyn fel sy'n ofynnol.

Dyna'r rhesymau pam rwy'n credu bod y Polisi Gosod Cyffredin yn addas i'w bwrpas ac nid oes angen ei newid ar hyn o bryd. Wedi dweud hynny, mae Bil Digartrefedd a Dyrannu Tai Cymdeithasol (Cymru) yn gwneud ei ffordd trwy'r Senedd ar hyn o bryd. Os daw yn ddeddf, bydd Llywodraeth Cymru yn cyhoeddi canllawiau newydd a byddwn yn sicr yn adolygu ein polisi gosod bryd hynny. Bydd hynny yn rhoi cyfle i ni edrych ar drefniadau dyrannu tai cymdeithasol mewn gwledydd eraill lle mae ieithoedd lleiafrifol dan bwysau. Mae gan Gyngor Gwynedd nifer o bolisiau blaengar eraill i hyrwyddo defnydd o'r iaith Gymraeg yn y sir, e.e. y polisi iaith newydd ym maes addysg. Mae'r Polisi Gosod, ynghyd

â'r Cynllun Gweithredu Tai yn gwneud cyfraniad gwerthfawr at sicrhau bod gennym yr hawl i fyw adref ac yn chryfhau'r iaith Gymraeg yn ein cymunedau yng Ngwynedd.

(4) Cwestiwn Y Cynghorydd Huw Llwyd Rowlands

Ydy Cyngor Gwynedd o'r farn fod diwylliant Ffordd Gwynedd, sef i ddarparu'r gwasanaeth gorau posibl i drigolion Gwynedd, yn gweithredu'n effeithlon a llwyddiannus ym mhob rhan o'r Cyngor? Mae fy mhrofiadau i yn awgrymu nad ydyw.

Ateb – Aelod Cabinet Gwasanaethau Corfforaethol, Y Cynghorydd Llio Elenid Owen

Mae'r adroddiad blynyddol a gyflwynwyd i gyfarfod o'r Cabinet ar 8 Gorffennaf, 2025 yn dangos bod Cyngor Gwynedd yn cydnabod bod diwylliant Ffordd Gwynedd a'r "ffordd o weithio" yn symud i'r cyfeiriad cywir, gyda nifer o enghreifftiau lle mae adrannau'n cymryd camau rhagweithiol i hyrwyddo amcanion y cynllun.

Fodd bynnag, mae'r adroddiad hefyd yn onest am y ffaith bod y cynnydd a'r ymdrechion i wreiddio'r diwylliant yn parhau'n gymysg, ac mae amrywiaethau i'w gweld rhwng adrannau unigol ac ar draws y Cyngor fel sefydliad cyfan.

Mae'r adroddiad yn pwysleisio bod rôl technoleg, hyfforddiant, a gwerthuso parhaus yn allweddol i lwyddiant y diwylliant hwn, ond bod rhai meysydd lle nad yw'r arferion gorau wedi gwreiddio'n llawn eto. Er enghraifft, mae angen ymestyn hyfforddiant sylfaenol ar y "ffordd o weithio", gwreiddio'r arfer o werthuso parhaus, a hyrwyddo perchnogaeth o berfformiad ymysg holl staff y Cyngor.

Mae cynllun penodol o fewn y rhaglen waith o ran gofal cwsmer a bu i'r Cabinet gymeradwyo Cynllun Gofal Cwsmer newydd hefyd yn ei gyfarfod ar 8 Gorffennaf, 2025. Bydd rhaglen waith y Cynllun hwn yn rhoi pwyslais penodol ar ymateb i ymholiadau a gohebiaeth gan drigolion ac aelodau gyda'r nod o weld gwelliant ym mherfformiad y Cyngor.

Pe byddai unrhyw un yn derbyn gwasanaeth is-raddol anogir hwy i ddwyn ein sylw drwy'r prosesau perthnasol fel ein bod yn gallu adnabod ble yn union mae'r gwendidau hynny a rhoi sylw iddynt.

(5) Cwestiwn Y Cynghorydd Linda Morgan

O ystyried penderfyniad Bwrdd Diogelu Gogledd Cymru i ohirio cyhoeddi adroddiad yr Adolygiad Ymarfer Plant (CPR) yr wythnos diwethaf, a all yr Arweinydd ein diweddarau am y sefyllfa bresennol o ran y CPR, os gwelwch yn dda.

Ateb – Yr Arweinydd, Cynghorydd Nia Jeffreys

Diolch i'r Cynghorydd am ei chwestiwn amserol ac am roi'r cyfle i mi gael rhannu'r wybodaeth sydd ar gael gyda'r Cyngor.

Roedd hi'n siom i mi nad oedd hi'n bosib i'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol fynd yn eu blaen i gyhoeddi'r adroddiad ar 24 Medi, fel yr oeddem wedi ei obeithio a'i ddisgwyl.

Roedd y siom a'r boen wrth gwrs yn fwy i'r dioddefwyr a'r goroeswyr. Alla i ddim dychmygu pa mor heriol fyddai y disgwyl am y cyhoeddi wedi bod i'r dioddefwyr a'r goroeswyr ac mae'n wirioneddol ddrwg gen i fod yr oedi yma wedi ymestyn y boen a'r pryder iddyn nhw.

Rydym wedi cysylltu'n ffurfiol gyda'r Bwrdd Diogelu i ofyn am esboniad ond yn anffodus hyd yma does gennym ddim gwybodaeth am y rhesymau am yr oedi. Mi alla i roi sicrwydd i'r Cyngor nad oedd gan Gyngor Gwynedd unrhyw ran i'w chwarae yn y penderfyniad ac rydym yn awyddus i weld yr adroddiad yn cael ei gyhoeddi cyn gynted â phosib.

Rydw i'n rhagweld y bydd yr adroddiad yn tynnu sylw at fethiannau i atal y pedoffeil, Neil Foden, a bod nifer o'r rhain yn gyfrifoldeb ar y Cyngor hwn. Mae'n loes calon i mi feddwl bod ein systemau diogelu ni ar y pryd wedi methu diogelu ac amddiffyn plant a ddylai fod wedi bod yn ddiogel yn eu hysgol.

Bydd derbyn yr adroddiad yn rhoi cyfle i ni ddeall yn iawn beth ddigwyddodd; pa wersi sydd i'w dysgu a pha systemau sydd angen eu cryfhau er mwyn sicrhau bod ein plant mor ddiogel ag sydd bosibl yng Ngwynedd a gweddill Cymru. Bydd yn rhoi'r cyfle i ni gydnabod ein ffaeledau ac i ymddiheuro eto i'r dioddefwyr, i'r niferoedd mawr o bobl eraill sydd wedi eu heffeithio gan hyn, ac i bobl Gwynedd am eu gadael i lawr.

Yn dilyn mabwysiadu'r Cynllun Ymateb dechrau'r flwyddyn sefydlwyd Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb er mwyn monitro a mesur cynnydd y Cynllun a gwireddu argymhellion. Bellach mae saith prif amcan ar gyfer y Cynllun hwn sef 'Cydnabod', 'Ymddiheuro', 'Cefnogi', 'Sefydlu', 'Dysgu', 'Gwella' ac 'Atebolwydd'.

Mae'r Bwrdd Cynllun Ymateb yn cael ei gadeirio gan yr Athro Sally Holland gyda chynrychiolwyr o nifer o asiantaethau allanol sy'n gweithredu fel sylwedyddion er mwyn sicrhau her annibynnol i waith y Bwrdd. Mae pedwar Aelod Cabinet yn eistedd ar y Bwrdd yn ogystal â swyddogion y Cyngor a chynrychiolaeth o Ysgol Friars a'r sector Uwchradd yng Ngwynedd.

Rhaid i mi bwysleisio nad mabwysiadu'r Cynllun Ymateb a'r Bwrdd Rhaglen Cynllun Ymateb oedd cychwyn y gwaith. Roedd nifer o bethau wedi digwydd cyn hynny ac mae llawer mwy i'w wneud.

Adroddodd yr Athro Sally Holland yn ei hadroddiad chwarterol i'r Cabinet ym mis Gorffennaf bod cynnydd cadarnhaol yn cael ei wneud ar draws y ffrydiau gwaith. Wedi dweud hynny mae llawer mwy i'w wneud a rhagwelir nifer o argymhellion pellach yn dilyn cyhoeddi'r Adolygiad Ymarfer Plant (CPR) - byddwn yn eu derbyn i gyd ac yn eu rhoi ar waith yn syth. Ni fyddwn yn cuddio o'n cyfrifoldeb; rhaid sicrhau y bydd popeth yn cael ei wneud er mwyn diogelu plant Gwynedd.

Mae fy meddwl i yn parhau gyda'r dioddefwyr, eu teuluoedd a'r gymuned gyfan sydd wedi aros yn hir i weld yr adroddiad holl bwysig yma.

(6) Cwestiwn Y Cynghorydd Louise Hughes

Yn dilyn y cyhoeddiad yr wythnos ddiwethaf na fyddai'r adroddiad ar ymddygiad ffaidd, rheibus Foden yn cael ei ryddhau eto, mae'n codi cwestiwn ynghylch pa mor effeithiol yw gweithdrefnau canu'r gloch y Cyngor hwn. Rydym i gyd dan gwmwl yn sgil y sefyllfa ofnadwy hon. Mae rhieni sy'n anfon eu plant i'n hysgolion yn ymddiried yng Nghyngor Gwynedd i wneud yn siŵr eu bod yn ddiogel. Mae dal canfyddiadau'r adroddiad yn ôl yn atal hawliau'r dioddefwyr, eu rhieni a'r bobl gyffredin sydd, yn gwbl ddealladwy, yn ddig am sut y caniatwyd i hyn ddigwydd dros gyfnod mor hir o amser.

Pam na chafodd y pryderon a godwyd yn y gorffennol eu dilyn i fyny a'u hymchwilio o dan Ddeddf Addysg 2002 ar gyfer Diogelu Plant mewn Addysg - pa sicrwydd y gall Cyngor Gwynedd ei roi yr ymdrinnir o ddifri â phryderon diogelu yn y dyfodol, a'u gweithredu'n gadarn?

Ateb – Yr Aelod Cabinet Addysg, Cynghorydd Dewi Jones

Diolch i chi am godi'r mater difrifol hwn. Yn gyntaf oll, hoffwn ymddiheuro'n ddiffuant i bawb sydd wedi dioddef yn sgil gweithredoedd erchyll y pedoffeil, Neil Foden, a phwysleisio bod diogelwch a lles pob plentyn yng Ngwynedd yn brif flaenoriaeth i ni bob amser.

Rydych yn gofyn yn benodol pam na chafodd pryderon a godwyd yn y gorffennol eu dilyn i fyny o dan Ddeddf Addysg 2002. Comisiynwyd ymchwiliad annibynnol gan Fwrdd Diogelu Rhanbarthol Gogledd Cymru i archwilio nid yn unig pam nad oedd prosesau diogelu ddylai fod wedi amddiffyn plant heb weithio fel y dylent ond hefyd y diwylliant a'r trefniadau a ganiataodd i ymddygiad o'r fath barhau heb ei herio. Fel sawl un, rydw i hefyd yn siomedig gyda phenderfyniad y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol i oedi cyn cyhoeddi'r adroddiad. Yn ôl y Bwrdd, mae angen iddynt ystyried eu "rhwymedigaethau cyfreithiol". Rydw i'n siŵr bod hwn wedi bod yn brofiad ofnadwy i'r plant a ddioddefodd dan law'r troseddwr. Dydw i heb dderbyn unrhyw wybodaeth bellach ers cael gwybod hyn ddiwedd y dydd ddydd Mawrth diwethaf.

O ran sicrhau hyder yn y dyfodol:

- Mae staff ysgolion Gwynedd yn cael hyfforddiant rheolaidd ar ddiogelu, gyda llwybrau clir i rannu pryderon yn rhan allweddol ohono. Mae'r Adran Addysg wedi sefydlu Tîm Diogelu a Llesiant newydd sydd wedi ychwanegu at ein gallu i ymateb yn amserol i bryderon diogelu.
- Mae gan yr Adran Addysg drefniadau newydd i gofnodi ac olrhain achosion sydd y cael eu dwyn i'w sylw. Mae ein polisi Canu'r Gloch wedi'i ddiweddarau a'r gweithdrefnau wedi'u cryfhau fel bod staff, rhieni a disgyblion eu hunain yn gallu codi pryderon yn gyfrinachol.
- Mae llywodraethwyr a phenaethiaid yn atebol drwy archwiliadau diogelu blynyddol; yr arferiad cenedlaethol yw bob tair blynedd. Mae'r ymweliadau yma yn cynnwys: gwirio polisiâu diogelu, gwirio dyddiadau a lefelau hyfforddiant, gwirio trefniadau ymarferol diogelu, holi'r person dynodedig diogelu, aelodau o staff a disgyblion am

lefel hyder a gwybodaeth yn ymwneud â diogelu, gwirio cynnwys Awdit Blynyddol Trefniadau Diogelu'r ysgol a chynnig cefnogaeth ac arweiniad cyffredinol.

Fel Aelod Cabinet Addysg, ac aelod o'r Bwrdd Ymateb, fy rôl i ydi sicrhau fod Cyngor Gwynedd yn gweithredu'n briodol, ac yn ymateb yn gadarnhaol i unrhyw argymhellion sy'n cael eu gwneud yn ystod y broses hon, a bod gwersi yn cael eu dysgu fel bod trefniadau diogelu yn cael eu cryfhau. Cadeirir y Bwrdd Cynllun Ymateb gan yr Athro Sally Holland, a chynrychiolwyr o wahanol asiantaethau allanol sy'n gweithredu fel sylwedyddion. Yn ogystal, mae pedwar Aelod Cabinet, swyddogion y Cyngor, a chynrychiolwyr o Ysgol Friars a'r sector uwchradd yng Ngwynedd yn cymryd rhan yn y Bwrdd. Mewn adroddiad ym mis Gorffennaf dywedodd yr Athro Holland bod cynnydd cadarnhaol wedi'i wneud hyd yma gyda 32 o'r 63 tasg gwaith wedi'u cwblhau gydag awydd y Cyngor i gyflawni'r gweddill yn glir.

Hoffwn sicrhau rhieni a gofalwyr bod unrhyw bryderon diogelu a godir heddiw yn cael eu trin gyda'r difrifoldeb mwyaf, eu hymchwilio'n brydlon, a gweithredu cadarn yn dilyn hynny. Ni fyddwn yn goddef dim llai.

Rhaid i wersi'r gorffennol lunio diwylliant y presennol. Dim ond drwy wynebu'r gwersi hynny yn onest, a thrwy gryfhau ein systemau yn ddi-ildio, y gallwn anrhydeddu'r ymddiriedaeth y mae teuluoedd yn ei roi ynom bob dydd.

(7) Cwestiwn Y Cynghorydd Richard Glyn Roberts

O ystyried:

1. Bod yr aelod cabinet dros gyllid, yn gynharach eleni, wedi datgan bod y Adran Gyllid yn gweithio ar bolisi ar ddefnyddio pwerau disgresiwn i leihau atebolrwydd y dreth gyngor mewn perthynas â'r premiwm (yn achos eiddo a ddefnyddir ar gyfer llety hunanddarpar nad yw'n destun amod cynllunio sy'n cyfyngu ar ei ddefnyddio i bwrpas annedd cyffredin) a bod cydnabyddiaeth felly fod yna fusnesau llety hunanddarpar yng Ngwynedd a fyddai'n teilyngu ystyriaeth dan bolisi o'r fath;
2. Bod yr awdurdod yn dal i weithredu heb bolisi eithrio, a hynny'n groes i ganllawiau Llywodraeth Cymru; a
3. Bod yr oedi ynglŷn â chyflwyno polisi eithrio i'w briodoli, meddir, i gonsyrn ynghylch creu *loopholes* a bod awgrym yn ymhlwg yn hynny bod dal i godi premiwm ar eiddo sy'n teilyngu cael ei eithrio rywsut yn well na'r *posibilrwydd* y gallai rhai fanteisio ar bolisi eithrio i osgoi talu;

Sut mae'r Adran Gyllid, yn absenoldeb polisi, yn ymdrîn â phob achos yn ôl ei rinwedd ei hun (yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru) ac yn ymgynghraedd at weithredu'n deg ac yn gyson a chyda'r mesur dyladwy o gymesurolddeb rhag i'r Awdurdod orfod wynebu her gyfreithiol yn y mater hwn yn y man

Ateb – Aelod Cabinet Cyllid, Cynghorydd Huw Wyn Jones

Diolch am y cwestiwn

Yn gyntaf dwi'n credu fod angen cywiro cam syniad. Does dim canllawiau gan Llywodraeth Cymru yn mynnu fod gan y Cyngor bolisi eithrio – yr hyn mae'n ei ddweud yw fod anogaeth i ystyried os oes lle i gynghorau ddefnyddio *defnyddio eu pwerau disgrisiwn i deilwra penderfyniad neu i leihau atebolrwydd y dreth gyngor*. Mae'r deddfwriaeth ei hyn yn gosod allan eithriadau statudol a does dim rhaid i unrhyw Gyngor gael polisi eithrio ychwanegol.

Wedi dweud hyn mae trafodaethau wedi cychwyn dros yr haf i drafod os oes angen creu polisi eithriadau Premiwm Treth Cyngor i Gyngor Gwynedd, ac o dan pa amgylchiadau bydda eithrio yn addas. Mae nifer o ystyriaethau cymhleth a thechnegol i'w trafod, ac rydym hefyd angen deall yn llawn be fyddai effaith unrhyw bolisi er sicrhau na fyddwn yn creu canlyniadau nad ydym yn eu dymuno.

Y gwir annhegwch fan hyn ydi bod ein pobol ifanc yn methu cael to uwch eu pennau mewn rhannau helaeth o'r Sir. Nid yw'n glir o'r cwestiwn pa eiddo sydd yn "teilyngu" eithriad, ac ar ba sail.

(8) Cwestiwn Y Cyngorydd Beca Brown

Roedd hi'n Ddiwrnod Rhyngwladol Heddwch ar Fedi'r 21ain – diwrnod sy'n rhoi'r cyfle i bobl y byd ymrwymo i greu byd heddychlon ac i fyfyrwyr ar sut y gallem i gyd gyfrannu tuag at greu diwylliant o heddwch.

Gyda hynny mewn golwg, nodaf fod gwaith profi a datblygu drôns wedi bod yn digwydd ar faes awyr Llanbedr yng Ngwynedd ers dros ddegawd, a hynny i bwrpasau amrywiol. O ystyried effeithiau erchyll drôns ar sifiliaid mewn rhyfeloedd, ac o gofio'n bod yn byw mewn byd sy'n teimlo'n gynyddol ansefydlog, a allem fod yn sicr nad yw'r drôns sy'n cael eu datblygu yn Llanbedr yn cael eu defnyddio i bwrpasau milwrol?

Ateb – Aelod Cabinet dros Economi, Cyngorydd Medwyn Hughes

Mae Cyngor Gwynedd wedi bod yn gweithio gyda lesddalwyr Canolfan Awyrofod Eryri ers i'r Safle ddod yn rhan o Ardal Fenter Eryri yn 2011. Mae'r Ganolfan yn cynnig gofod datblygu a phrofi i gwmnïau gwahanol yn y maes cerbydau di-beilot, lloerennau a thechnoleg gofod ehangach. Mae'r Cyngor wedi eu cynorthwyo gyda prosiectau allasai arwain at ddiogelu a chreu cyfleoedd gwaith newydd yn Llanbedr. Maent yn ddiweddar wedi derbyn grant o £820,000 gan Asiantaeth Gofod y DG i ymestyn eu cyfleusterau ymchwil a phrofi. Nid ydi Cyngor Gwynedd yn cynorthwyo gydag unrhyw brosiect na gweithgaredd ar y safle ar hyn o bryd.

Mae'r Cyngor wedi cysylltu gyda Cwmni Snowdonia Aerospace LLP, lesddalwyr y Safle, er mwyn derbyn sicrwydd nad ydi eu cwsmeriaid yn datblygu dronau at bwrpasau milwrol. Derbyniwyd cadarnhad gan y Cwmni mai cwmnïau masnachol sydd yn gwneud defnydd o'r safle yn unig, ond gan eu bod wedi cytuno i gytundeb peidio-a-datgelu (NDA) gyda'u cwsmeriaid, nid ydynt mewn sefyllfa i fedru darparu manylion gweithrediadau'r cwmnïau hyn. Serch hynny, mae'r Cwmni wedi cadarnhau nad oes ganddynt unrhyw weithrediadau drôn milwrol wedi'u cynllunio gyda'r Weinyddiaeth Amddiffyn ar safle yn Llanbedr.